

§ 385

Diariennr: KS-2025/00870

Svar på remiss: Ändring av permanent uppehållstillstånd för vissa utlänningar, SOU 2025:99

Beslut

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott beslutar

att svara på remissen enligt yttrandet nedan.

Reservation

Anders Ågren (M) och Lena Andersson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Ärendebeskrivning

Umeå kommun har fått rubricerad remiss för yttrande till Justitiedepartementet senast 19 december 2025.

Slutbetänkandet lämnar förslag på åtgärder som kan vidtas för att förmå utlänningar som har permanent uppehållstillstånd att i högre utsträckning ansöka om svenskt medborgarskap. En annan del har handlat om att undersöka under vilka förutsättningar de permanenta uppehållstillstånd som beviljats vissa utlänningar ska kunna ändras till tidsbegränsade uppehållstillstånd. Utredningen tar även ställning till hur en sådan ordning skulle kunna utformas samt lämnar nödvändiga författningsförslag.

Stadsledningskontoret har inhämtat yttranden från individ- och familjenämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och har sammanlagt och delvis sammanvägt dessa yttranden till ett gemensamt förslag.

Yttrande

Sett ur ett socialtjänstperspektiv kan en kännbar effekt för de som får sitt permanenta uppehållstillstånd ändrat till ett tidsbegränsat vara att rätten till socialtjänstens stöd påverkas negativt. Stödet vid exempelvis funktionsnedsättning ger vid ett permanent uppehållstillstånd den enskilde rätt till ett tryggare och mer långsiktigt stöd än vid ett tillfälligt. För socialtjänstens del kan det även innebära att det blir svårare att planera stödinsatserna och personalresurser kopplad till det.

Förändringen som den nya lagstiftningen medför, riskerar slå hårdare mot vissa målgrupper som äldre och personer med funktionsnedsättning, men även mot kvinnor då dessa i större utsträckning kommer att få det svårare att klara försörjningskravet för svenskt medborgarskap. Övergången till tidsbegränsade uppehållstillstånd kommer även påverka många barns behov av trygghet och kontinuitet negativt då fler barn kommer att leva i landet under mer tillfälliga förhållanden.

Många med permanent uppehållstillstånd har idag varaktiga anställningar inom kommunal vård- och omsorg och inom regionen, där de fyller en viktig funktion och gör skillnad för de personer som behöver samhällets stöd och hjälp. Det finns inom Umeå kommun, precis som i många andra kommuner även demografiska utmaningar samt svårigheter med personalförsörjningen inom dessa yrken. Förändringen som den nya lagstiftningen innebär, med fler tillfälliga uppehållstillstånd som följd, kan leda till att arbetskraftsbristen förvärras ytterligare. En konsekvens av det kan även bli att fler beslut om insatser inte verkställs i tid, så att enskilda inte får de stödinsatser de har rätt till.

Den nya lagstiftningen att ändra permanenta uppehållstillstånd till tillfälliga riskerar resultera i, precis som utredningen också uppger, att fler människor lever under mer tillfälliga förhållanden med ökad osäkerhet och ohälsa som följd. Förändringen kan med andra ord medföra negativa effekter både ur ett individ- och samhällsperspektiv och utöver det bli kostsam för staten att genomföra.

4.4 Utredningens slutsatser

Utredningen hävdar i sina slutsatser att syftet med åtgärderna är att motverka bristande integration och växande utanförskap och att förändringarna är ändamålsenliga för att uppnå dessa. Det finns dock

ingen garanti för att förslaget med den nya särskilda lagstiftningen där permanenta uppehållstillstånd ändras till tillfälliga leder till önskat utfall. I stället sätts en stor process i gång, som kommer påverka många människor negativt och som därmed även skulle kunna leda till minskad integration som följd.

Kap 5 En särskild lag om återkallelse av permanent uppehållstillstånd för vissa utlänningar

Förslaget avstyrks. Om det nya förslaget att återkalla vissa permanenta uppehållstillstånd skulle bli verklighet innebär det en konvertering av ett stort antal beslut som kommer ha en ingripande, negativ påverkan på många människor. Det är även problematiskt att huvudregeln om gynnande beslut i förvaltningslagen frångås om förslaget blir verklighet. Den retroaktiva lagstiftningen riskerar också minska tilliten till vårt rättsväsen.

6.2.2 Huvudregeln om återkallelse utgör i sig ett incitament att vilja bli svensk medborgare

Även om det för somliga skulle öka motivationen till att söka medborgarskap, så kan det för många människor bli en utdragen process och en lång tid i ovisshet som påverkar hälsan och livssituationen negativt. Detta behöver det i så fall finnas en handlingsplan för och det är även viktigt att ytterligare lyfta fram barnets bästa och jämställdhetsperspektivet i sammanhanget. Lönenivån inom försörjningskravet för medborgarskap ligger idag högt och kan därför vara svårt för många att uppfylla samt att förslaget på skärpta vandelskrav för uppehållstillstånd i vissa fall kan bli svårbedömt. Beslut om att skaffa ett nytt medborgarskap kan också särskilt påverka de personer som är från länder där inte dubbla medborgarskap godkänns, eftersom de i så fall kan bli av med sitt andra medborgarskap. Det blir även komplicerat för personer från vissa länder att få svenska medborgarskap, då deras identitetshandlingar inte godkänns.

9.1 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Det blir tydligt utifrån utredningens beskrivning att belastningen kommer att öka hos berörda myndigheter. Det är med andra ord mycket som ska stärkas upp och fungera, så att ärendehanteringens håller en rättssäker och god kvalitet. Av den anledningen låter första januari 2027 som en kort

tid för att påbörja arbetet och ha allt som behövs för uppdragens genomförande på plats.

10.3.2 Särskilt om konsekvenser för barn

Det är svårt att se några positiva effekter rörande integrationen för många av de barn som rotat sig här och som fortsättningsvis kommer att leva sina liv i Sverige under mer tillfälliga förhållanden. En farhåga som finns är att förändringen kan komma att innebära begränsningar i barnets livssituation och påverka mående och utveckling i negativ riktning. Det går heller inte riktigt av utredningen att förstå hur principen kring barnets bästa, som innebär att alla åtgärder som rör barn i första hand ska beakta vad som är barnets bästa kommer att kunna efterföljas. Om den nya särskilda lagen blir verklighet och eftersom den blir så ingripande, är det av särskild betydelse att det framgår tydligt på vilket sätt barnets bästa beaktats vid de beslut som tas.

10.4 Konsekvenser för staten

Utredningen bedömer att förslagen kommer att generera många ärenden, vara kostsam för det allmänna, framför allt initialt samt påverka Migrationsverket och domstolarnas verksamhet. Det blir tydligt att det kommer öka belastningen ytterligare på berörda myndigheter och det handlar också om komplexa bedömningar och beslut som ska göras i varje enskilt fall och kanske under tidspress, då väntetiderna mest troligt kommer att vara långa. Det förefaller också bli en högre nivå administrativ hantering av upprepande karaktär på grund av det ökande antalet ärenden som förlängs, vilket inte är positivt ur ett resursperspektiv. Det är även viktigt att säkerställa att alla dessa bedömningar blir rättvisa och rättssäkra. Som tidigare nämnts är det också osäkert om åtgärderna kommer att vända utvecklingen i den riktning som utredningen önskar.

10.6 Konsekvenser för jämställdheten

Generellt sett tar det längre tid för kvinnor än för män att komma ut på arbetsmarknaden och kvinnor har därför precis som utredningen också uppger, inte i samma utsträckning lyckats uppnå försörjningskravet för medborgarskap samt att det även går att anta att fler kvinnor kommit hit genom familjeanknytning. Detta kommer att vara till deras nackdel om

den nya ordningen blir verklighet, vilket är negativt ur ett jämställdhetsperspektiv.

Umeå kommun menar att utredningens uttalade syfte – att fler personer ska ansöka om svenskt medborgarskap – är positivt och i linje med ambitionen att stärka delaktighet och etablering i Sverige. Umeå kommun menar dock att det finns andra, mer ändamålsenliga vägar för att nå detta mål, såsom att förstärka incitamenten till språkinläring, utbildning och arbetsmarknadsetablering.

Rättssäkerhet och tillit till staten

Permanent uppehållstillstånd regleras i 7 kap. 1–3 §§ utlänningslagen (2005:716) och kan återkallas endast i individuellt prövade undantagsfall. Det finns i dag ingen generell möjlighet att kollektivt eller politiskt återkalla PUT. Ett införande av en sådan möjlighet skulle innebära en tydlig förskjutning från nuvarande ordning och riskera att underminera rättssäkerheten inom migrationssystemet.

Utredningen framhåller att rättssäkerheten ska garanteras genom undantagsregler och prövningar vid återkallelse, men samtidigt konstateras att rättssäkerhet inte helt kan undvikas. Att i efterhand ändra villkoren för tillstånd som varit avsedda att vara permanenta kan dessutom uppfattas som retroaktiv lagstiftning till nackdel för den enskilde. Även om det juridiskt kan vara genomförbart, vill nämnden understryka rättssäkerhetsprincipen med förutsebarhet och skyddet mot ingripande retroaktiv lagstiftning – något som borde vara vägledande även för myndigheters handläggning och rätten att återkalla gynnande beslut.

Umeå kommun betonar att varje beslut måste bygga på en individuell prövning och att den enskilde ska ha full möjlighet att få beslutet överprövat i domstol.

Övergångsbestämmelserna är här centrala. Dessa måste vara tydliga för att undvika att personer hamnar i en rättslig osäkerhet. Kommunerna kan i annat fall komma att möta ett ökat behov av rådgivning och stöd.

Konsekvenser för arbetskraftsförsörjning

Umeå står inför betydande utmaningar kopplade till kompetensförsörjning. Förslaget riskerar att försvåra denna utveckling genom att skapa osäkerhet bland potentiella arbetstagare och arbetsgivare och därmed hämma etableringen på arbetsmarknaden. Detta kan leda till minskad tillgång på arbetskraft inom flera samhällsviktiga sektorer.

Arbetsmarknad och social hållbarhet

Umeå kommun har genom sin arbetsmarknads- och integrationsavdelning en genomförandeplan som anger som mål att minska tiden i utanförskap och skapa snabbaste vägen till arbete eller studier. Genom att försvåra vägar till permanent bosättning och skapa osäkerhet kring rättslig status riskerar förslaget att motverka dessa mål. Det kan även innebära ökade kommunala kostnader för arbetsmarknadsinsatser, särskilt för grupper som står långt från arbetsmarknaden, såsom personer med funktionsnedsättning, äldre eller traumatiserade individer.

Trygghet och lokala konsekvenser

Umeås brottsförebyggande arbete, Umeå växer tryggt och säkert, bygger på tidiga och långsiktiga insatser för integration och social stabilitet. Ett införande av de föreslagna lagändringarna kan skapa oro och instabilitet bland personer med permanent uppehållstillstånd, oavsett hur länge de vistats i Sverige, vilket riskerar att försvaga det lokala arbetet för trygghet, delaktighet och sammanhållning.

Sammanfattning

Umeå kommun bedömer att förslaget i SOU 2025:99 kan få omfattande negativa konsekvenser för utbildning, etablering och social hållbarhet i Umeå kommun. Kommunen kommer sannolikt att möta ett ökat behov av stöd och vägledning, särskilt om rättsläget blir oklart.

Migrationsrelaterade ärenden (förlängningar, överklaganden, utredningar) kan öka kommunala administrativa kostnader inom utbildning och integrationsstöd. Behovet av juridisk rådgivning och stöd till individer kan öka — kommuner kan behöva stärka sin kapacitet för att hantera detta. Tidigare förslag i SOU 2024:49 Minimiutredningen, där begränsningar av offentliga biträden lyfts av remissinstanser, är särskilt bekymmersamma i det avseendet. Om fler frågor hamnar i rättslig eller

myndighetsprövning kan kommunen framöver behöva samverka på nya sätt. Umeå kommun vill poängtera att framgångsrikt integrationsarbete bygger på förutsägbarhet och understryker vikten av stabila och långsiktiga villkor som grund för kommunens arbete med integration.

Mot denna bakgrund ställer sig Umeå kommun tveksam till förslaget i dess nuvarande form och anser att ytterligare konsekvensanalyser krävs, särskilt avseende rättssäkerhet, barns rättigheter och kommunala effekter, innan förslaget kan genomföras.

Beslutsunderlag

Remissen

GVN protokoll

IFN protokoll

IFN yttrande

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till tjänsteskrivelsens förslag.

Anders Ågren (M) – Bifall till eget yttrande enligt följande: Har tagit del av betänkandet SOU 2025:99 – Ändring av permanent uppehållstillstånd för vissa utlänningar och ställer oss positiva till utredningens övergripande inriktning. Umeå kommun bedömer att förslagen bidrar till ett mer tydligt, förutsebart och långsiktigt hållbart regelverk inom migrationsområdet. Umeå kommun välkomnar att utredningen stärker vägen till svenskt medborgarskap och tydliggör sambandet mellan uppehållstillstånd, etablering och samhällsdelaktighet. Den ökade betoningen på språk, samhällskunskap och etableringsinsatser bedöms kunna förbättra individens möjligheter att komma i arbete och nå självförsörjning, vilket är betydelsefullt både för den enskilde och för kommunens utveckling. Umeå kommun anser att utredningens förslag bidrar till ökad rättssäkerhet genom tydligare kriterier och mer transparenta processer. För kommunen innebär detta även bättre förutsättningar att planera verksamheter inom utbildning, integration och arbetsmarknad. Kommunen ser också positivt på att utredningen beaktar barns situation och menar att ett tydligare

regelverk kan skapa större trygghet och stabilitet för barn och familjer.
Sammantaget tillstyrker nämnden utredningens huvudsakliga förslag.

Propositionsordning som godkänns

Bifall till tjänsteskrivelsens förslag mot Anders Ågrens (M) yrkande.
Ordföranden finner att utskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag.

Reservation

Anders Ågren (M) och Lena Andersson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Beslutet ska skickas till

Justitiedepartementet senast den 19 december 2025.
Svaren bör lämnas per e-post till ju.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till ju.L7@regeringskansliet.se. Ange diarienummer Ju2025/01974 och remissinstansens namn